

N:o 48.

Af herr **B. V. Hedgren**, om *skrifvelse till Kongl. Maj:t angående underhandlingar med Nya Trollhätte kanalbolag i fråga om öfverlemnande af Trollhätte kanal till staten, m. m.*

Riksdagens revisorer fästade i sin öfver Nya Trollhätte kanalbolags förvaltning under år 1894 afgifna berättelse ej blott Riksdagens uppmärksamhet på nödvändigheten af »en på allsidig granskning grundad utredning af kronans och bemälda bolags inbördes förhållanden», utan de framhöllo derjemte, att i sammanhang dermed »borde tagas i öfvervägande, huruvida icke kanalverket må kunna genom lösen eller köp för kronan förvärfvas».

På grund häraf har Riksdagen, sedan statsutskottet och kammarkollegiet — hvilka dock icke ingått i pröfning af den senare frågan — förordat en dylik granskning, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhållit om en utredning, angående Nya Trollhätte kanalbolags rättsförhållande till kronan.

Deremot har frågan, »huruvida icke kanalverket borde genom lösen eller köp för kronan förvärfvas», hittills ej varit föremål för Riksdagens behandling, ehuru detta utan tvifvel är af långt större betydelse, än hvilka belopp och egendomar, staten möjligen kan ega rätt att af bolaget återfordra.

När i sinom tid privilegierna för Nya Trollhätte kanalbolag utfärdades, hade man visserligen klart för sig, hvilken stor betydelse, den nya segelleden skulle komma att ega för handel och sjöfart inom vida distrikt i vårt land, och kronan förband sig därför ej allenast att bevilja det nya bolaget en mängd lättnader och rättigheter, utan bolaget fick derjemte åtnjuta årliga penningbidrag, hvilka sammanlagda

utgöra ett synnerligen afsevärdt belopp. Men man hade då ännu ej kommit till full insigt om, att landet borde utöfva ett lika bestämmande inflytande på våra segelleder och kanaler, som det sedermera förskaffat sig i fråga om jernvägarne, hvilka numera af enskilda blott få anläggas med förbehåll, att staten under vissa vilkor eger rätt att inlösa desamma. Af denna rätt har staten äfven på goda grunder upprepade gånger begagnat sig och derigenom satt sig i tillfälle att ordna trafikförhållandena ifrån en högre synpunkt än aktieegarnes vinst.

Alla skäl, som tala för denna statens kontroll på våra jernvägar, tala äfven för statens kontroll å våra segelleder, hvilka för landets utveckling äro af icke mindre betydelse än jernvägarne. Dessa synpunkter skola med all säkerhet förr eller senare bryta sig fram, ty staten kan icke stillatigande medgifva, att enskilda bolag för egen vinnings skull hämma landets utveckling.

Då nu å ena sidan Nya Trollhätte kanalbolag eger skyldighet att till staten aflemna all den vinst, som öfverstiger ett belopp af 150,000 kronor årligen, och bolagets inkomster således äro begränsade, samt å andra sidan bolagets privilegier ej äro af beskaffenhet att hindra nya kanalåläggningar vid sidan af den gamla, borde en öfverenskommelse i godo om kanalverkets inlösen af staten lätt nog kunna träffas.

Aktiegarne intresse sträcker sig ej längre än att årligen inhösta ofvannämnda 150,000 kronor, och de skola säkerligen icke hafvanågot emot, om de i stället kunna erhålla ett kapitalbelopp, vare sig kontant eller i statens obligationer, hvars ränteafkastning fullt motsvarar den utdelning, de nu ega uppbära. Den enskilde aktieegaren skulle derigenom till och med vinna större dispositionsrätt öfver sitt kapital, än han nu på grund af aktiernas vexlande kurs eger.

Deremot skulle staten utan att behöfva vidkännas någon uppoffring, då äfven *måttliga* kanalafgifter helt säkert skulle vara i stånd att förränta inlösningssumman, vinna full och uteslutande dispositionsrätt öfver den farled, som förbinder Venerns och Vetterns stränder samt angränsande landsdelar med saltsjön.

Det ligger i sakens natur, att, på grund af våra antingen skrymmande eller tunga exportartiklar, dessa kräfva ett större antal fartyg än importartiklarne, samt att af de senare *stenkol* är den vara, som i största mängd passerar kanalen. Sättas kanalafgifterna för höga, verka de således såsom exporttull på vårt jern och trä, liksom de å andra sidan fördyra vår industris nödvändigaste artikel — stenkol.

Att kanalbolaget ej har något intresse af att nedsätta afgifterna och dermed framkalla en ökad trafik med minst samma inkomster som hittills, beror derpå, att trafiken redan nu är så stor, som anläggningen medgifver, samt att bolaget af nyanläggningar eller förbättringar väl hade ökade utgifter, men i intet fall finge tillgodogöra sig större nettovinst än ofvan omnämnda 150,000 kronor, hvaröfver det redan nu förfogar.

I denna omständighet hafva vi att söka orsaken, att trafiken å denna landets vigtigaste kanalled ej kan uppblomstra så, som om den stode under statens förvaltning.

På grund af det anförda får jag vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta inleda underhandlingar med Nya Trollhätte kanalbolag, om och under hvilka vilkor bolaget vore villigt att öfverlemna Trollhätte kanal, dess reserverade medel och rättigheter i öfrigt till staten samt derefter för Riksdagen i ämnet framlägga förslag.

Stockholm den 26 januari 1898.

Berndt Hedgren.